

Article history:

Received: 12 October 2024

Received in revised form: 31 October 2024

Accepted: 24 November 2024

Published online: 23 May 2025

Sociological Studies in Sport
(4S)

Developing a Sociological Capacity Model for Iran's Sports Diplomacy: A Sustainable Development Approach

Homan Firouzy¹, Mahnaz Goodarzi²

1. Department of International Relations, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran.. E-mail: H.Firouzi@gmail.com
2. Corresponding Author, Department of International Relations, Isfahan Branch (Khorasgan), Islamic Azad University, Isfahan, Iran. E-mail: m_goodarzi@iau.ac.ir

Article Info**ABSTRACT****Article type:**

Research Article

Keywords:public participation,
sociological capacity,
sports diplomacy,
sustainable development

Introduction: This research aims to develop a sociological capacity model for Iran's sports diplomacy in alignment with the Sustainable Development Goals. This study identifies and categorizes key capacities that can enhance Iran's position and contribute to its socio-economic and environmental growth.

Methods: The study utilized a structured Delphi method involving 60 experts in sports sociology, diplomacy, and sustainable development. Through three rounds of qualitative and quantitative evaluations, the main capacities were analyzed, verified, and categorized into social, economic, and environmental dimensions.

Results: Eight main capacities were identified, including public participation, cultural exchange, social justice, national solidarity, environmental education, and sustainable tourism. The findings highlight that capacities like "national solidarity" and "sustainable tourism" have the highest potential for achieving sustainable development in Iran.

Conclusion: Implementing a balanced approach between social and strategic capacities can significantly enhance Iran's sports diplomacy impact on sustainable development. The study suggests integrating these capacities into national policies to maximize their influence on international relations, social cohesion, and environmental sustainability.

Cite this article: Firouzy, H., Goodarzi, M.. (2025). *Developing a Sociological Capacity Model for Iran's Sports Diplomacy: A Sustainable Development Approach*. *Sociological Studies in Sport*, 5(2), 183-201.

DOI: <http://doi.org/10.30486/4S.2025.11186677>

© The Author(s).

Publisher Islamic Azad University, Isfahan Branch

Extended Abstract

Introduction

Sports diplomacy has emerged as a powerful tool for promoting international cooperation, mitigating political tensions, and supporting sustainable development goals. Acting as a universal language, sport has the potential to bridge cultural divides, foster national identity, and facilitate cross-border collaboration. In recent years, the sociological aspects of sports diplomacy have gained increasing attention, especially for nations like Iran that seek to enhance their global standing through non-confrontational means. However, the integration of sports diplomacy with sustainable development remains underexplored, particularly within the Iranian context. This study addresses this gap by proposing a sociological capacity model for Iran's sports diplomacy, designed to align with the three main pillars of sustainable development: social, economic, and environmental. Drawing on sociological theory and interdisciplinary frameworks, the study identifies key capacities that can be strategically leveraged to support Iran's international engagement and national development.

Methods

The research employed a structured **Delphi method**, conducted in three iterative rounds, to gather consensus among 60 experts in the fields of sports sociology, diplomacy, sustainable development, and related disciplines. The participants included academics, government officials, and civil society leaders, selected based on specific inclusion criteria (e.g., professional experience, field of expertise, and familiarity with Iran's diplomatic landscape).

The Delphi study was conducted in an asynchronous format to ensure anonymity and reduce bias. Each round involved qualitative open-ended responses followed by quantitative assessments using a five-point Likert scale. Content analysis of qualitative data was carried out using **Mayring's** qualitative content analysis framework, ensuring a rigorous and inductive coding process. Statistical analysis, including descriptive metrics (mean, standard deviation, and interquartile range), was performed using SPSS to quantify expert consensus.

The evaluation of capacities was structured around three dimensions of sustainability:

- * Social (e.g., public participation, social justice)
- * Economic (e.g., sports tourism)
- * Environmental (e.g., ecological awareness)

Results

The Delphi process identified **eight core sociological capacities** within Iran's sports diplomacy that are crucial for advancing sustainable development:

1. **Public Participation**: Enhancing citizen engagement in sports-related decision-making and events.
2. **Cultural Exchange**: Promoting mutual understanding and cooperation through intercultural sporting events.
3. **Social Justice**: Expanding equitable access to sports and ensuring inclusive representation.
4. **National Solidarity**: Fostering national unity through collective sports participation.
5. **Environmental Education**: Using sports platforms to raise ecological awareness and promote sustainable behaviors.
6. **NGO Empowerment**: Strengthening the role of civil society in sustainable sports initiatives.
7. **Sports Tourism**: Leveraging Iran's cultural and natural heritage to attract international sporting events and tourists.

8. **Public Diplomacy Enhancement**: Using sport to improve Iran's global image and diplomatic engagement. According to the Delphi panel, the **most impactful capacities** were **national solidarity** and **sports tourism**, which received the highest average effectiveness scores (4.45 ± 0.80 and 4.35 ± 0.92 , respectively). The lowest-rated capacity was NGO empowerment, although it was still deemed effective (3.90 ± 1.12). The final model, presented as a sociological capacity pyramid, positions foundational social capacities at the base and strategic diplomatic capacities at the top.

Conclusion

The findings suggest that Iran can enhance its soft power and support sustainable development by embedding sports diplomacy within a comprehensive sociological framework. The proposed model illustrates how social capacities (e.g., public engagement and solidarity) act as enablers for more strategic actions such as international sports tourism and public diplomacy.

This research contributes to the academic discourse by providing a grounded and context-sensitive model for policymakers. The integration of sports with sustainable development offers a viable path for nations facing geopolitical limitations but possessing rich cultural and sporting traditions. The study recommends that Iranian policymakers develop national strategies that explicitly incorporate sports diplomacy into broader development agendas, facilitating collaboration among government bodies, NGOs, and international partners.

Keywords

Sports diplomacy, Sustainable development, Sociological capacity, Public participation, National solidarity

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: All ethical principles were observed in the conduct of this study.

Funding:

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Authors' contribution:

All authors contributed equally to the conception, design, analysis, and writing of the manuscript.

Conflict of interest: The authors declare no conflicts of interest.

References

- Abdi, K., Talebpour, M., Fullerton, J., Ranjesh, M. J., & Jabbari Nooghabi, H. (2018). Converting sports diplomacy to diplomatic outcomes: Introducing a sports diplomacy model. *International area studies review*, 21(4), 365-381. [Persian] <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0891246418788888>
- Gonzalez, A., Ramirez, J., & Lopez, M. (2022). Sports Diplomacy as a Tool for Peace and Economic Cooperation. *Journal of Diplomacy Studies*, 18(2), 134-150. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.1080/15417717.2022.2080000/sustainable-development-americas-william-colglazier-hassan-vafai-kevin-lansey-molli-bryson>
- Karimi, H., Kalate Seyfari, M., Razavi, M. H., & Ghasemi, H. (2024). Investigating the role of media power in sports

Pack, S. M. (2024). Nation Branding and Sports Diplomacy: Country Image Games in Times of Change. *Journal of Sport Management*, 1(aop), 1-2.
<https://journals.humankinetics.com/view/journals/jsm/39/1/article-p70.xml>

Søyland, H. S., & Moriconi, M. (2022). Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation. *International Area Studies Review*, 25(4), 354-374. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/22338659221120065>

ارائه مدل ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران: رویکرد توسعه

پایدار

هومن فیروزی^۱، مهناز گودرزی^۲

۱. گروه روابط بین الملل، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران. رایانامه: H.Firuozi@gmail.com

۲. نویسنده مسؤول، گروه روابط بین الملل، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران. رایانامه: m_goodarzi@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مقدمه: این پژوهش به دنبال توسعه یک مدل ظرفیت‌های جامعه‌شناختی برای دیپلماسی ورزشی ایران در راستای اهداف توسعه پایدار است. در این مطالعه، ظرفیت‌های کلیدی شناسایی و دسته‌بندی شده‌اند که می‌توانند به ارتقاء جایگاه ایران و تقویت رشد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی آن کمک کنند. روش: این تحقیق از روش دلفی ساختاریافته با مشارکت ۶۰ متخصص در حوزه‌های جامعه‌شناسی ورزشی، دیپلماسی و توسعه پایدار استفاده کرده است. در طی سه مرحله ارزیابی کیفی و کمی، ظرفیت‌های اصلی تحلیل، تأیید و در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی طبقه‌بندی شده‌اند. یافته: هشت ظرفیت اصلی از جمله مشارکت عمومی، تبادل فرهنگی، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی، آموزش زیست‌محیطی و گردشگری پایدار شناسایی شد. نتایج نشان داد که ظرفیت‌هایی مانند «همبستگی ملی و گردشگری پایدار» بیشترین پتانسیل را برای دستیابی به توسعه پایدار در ایران دارند. بحث و نتیجه‌گیری: اجرای رویکردی متوازن بین ظرفیت‌های اجتماعی و استراتژیک می‌تواند تأثیر دیپلماسی ورزشی ایران را بر توسعه پایدار به طور قابل توجهی افزایش دهد. این مطالعه پیشنهاد می‌کند این ظرفیت‌ها در سیاست‌های ملی ادغام شوند تا تأثیر آن‌ها بر روابط بین‌المللی، انسجام اجتماعی و پایداری محیطی به حداکثر برسد.
کلیدواژه‌ها: توسعه پایدار، دیپلماسی ورزشی، ظرفیت جامعه‌شناختی، مشارکت عمومی	

استناد: فیروزی، هومن؛ گودرزی، مهناز. (۱۴۰۴). ارائه مدل ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران: رویکرد توسعه پایدار. مطالعات جامعه‌شناختی در ورزش،

DOI: <http://doi.org/10.30486/4S.2025.11186677>

۱۸۳-۲۰۱، (۲)۵

© نویسندگان.

ناشر دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان

مقدمه

دیپلماسی ورزشی به عنوان ابزاری مؤثر در بهبود روابط بین‌الملل و کاهش تنش‌ها میان کشورها، نقش مهمی در گسترش همکاری‌های فرهنگی و اجتماعی ایفاء می‌کند (پاخ^۱، ۲۰۲۴). ورزش نه تنها یک فعالیت تفریحی و رقابتی شناخته می‌شود (پلیسیا^۲ و همکاران، ۲۰۲۳)، بلکه می‌تواند به عنوان زبانی جهانی و پل ارتباطی میان ملت‌ها عمل کند (ماهر^۳، ۲۰۲۴). رویدادهای بین‌المللی ورزشی مانند المپیک و جام جهانی فوتبال، فرصتهایی را برای تبادل فرهنگی و تقویت روابط سیاسی فراهم می‌آورند و به‌ویژه در زمان‌های بحرانی به بستری برای گفت‌وگو و تعامل سازنده تبدیل می‌شوند (پوستلتویت^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). در نهایت، دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی در شکل‌دهی به یک نظام جهانی پایدار و متوازن عمل کند و به ملت‌ها کمک کند تا با همکاری و تعامل به حل مسائل مشترک پرداخته و از طریق ورزش، صلح و دوستی را گسترش دهند (گنگ و چنگ^۵، ۲۰۲۴).

دیپلماسی ورزشی، پدیده‌ای اجتماعی است که تأثیر عمیقی بر تعاملات اجتماعی و فرهنگی میان ملت‌ها دارد و می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت روابط بین‌المللی مورد استفاده قرار گیرد (سویلند و موریکونی^۶، ۲۰۲۲). ورزش به عنوان یک زبان جهانی، قادر است مرزهای جغرافیایی و فرهنگی را بشکند و باعث ایجاد پیوندهای نزدیک‌تری میان کشورهای مختلف شود (ایتینگر^۷، ۲۰۲۳). جوامع با بهره‌گیری از ورزش می‌توانند هویت ملی (لایادی^۸ و همکاران، ۲۰۲۴) و فرهنگی (مورای^۹، ۲۰۱۸)، خود را به خوبی معرفی کرده و از این طریق به کاهش تضادهای اجتماعی (کورول اوغلو^{۱۰}، ۲۰۲۳). کمک کنند به‌ویژه در دوران بحران‌ها، دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان یک کانال ارتباطی کارآمد عمل کرده و بستری برای گفت‌وگو و تفاهم فراهم آورد (بافنگ و روکی^{۱۱}، ۲۰۲۴). در این راستا، دیپلماسی ورزشی نه تنها ابزاری سیاسی است بلکه به عنوان یک فرآیند اجتماعی با توانایی تقویت همبستگی و هم‌افزایی میان جوامع مختلف، نقش بسزایی در تحقق اهداف توسعه پایدار ایفا می‌کند (پوستلتویت و همکاران، ۲۰۲۴؛ ابوطالبی و سلیمی، ۱۴۰۳). این اهمیت، ضرورت توجه به ابعاد جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی را در تحلیلی جامع‌تر از تأثیرات آن در سطح بین‌المللی و داخلی نشان می‌دهد و به بحث‌های آتی در مورد چگونگی بهره‌برداری از این ظرفیت برای دستیابی به توسعه پایدار می‌انجامد.

جامعه‌شناسی به عنوان علم مطالعه رفتارهای اجتماعی، نهادها و ساختارهای اجتماعی، نقش مهمی در تحلیل و درک تعاملات میان افراد و جوامع ایفا می‌کند (ویر^{۱۲}، ۲۰۲۳). این علم با بررسی پدیده‌های اجتماعی مانند قدرت، فرهنگ، هویت و نابرابری به ما کمک می‌کند تا فرآیندهای اجتماعی را در سطح فردی و جمعی بهتر درک کنیم (بروک^{۱۳}، ۲۰۱۷). از منظر جامعه‌شناختی، دیپلماسی ورزشی نیز نه تنها یک ابزار ارتباطی و سیاسی است، تجلی تعاملات اجتماعی است که در بستر فرهنگی و اجتماعی جوامع شکل می‌گیرد. دیپلماسی ورزشی از این دیدگاه می‌تواند بستری برای تحقق اهداف جامعه‌شناختی همچون تقویت هویت اجتماعی، ترویج عدالت اجتماعی و ایجاد همبستگی میان اقشار مختلف جوامع باشد (حلابانه^{۱۴}، ۲۰۱۰)؛ به‌ویژه در جوامعی که با چالش‌های نابرابری یا تضادهای اجتماعی روبه‌رویند. دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان یک مکانیسم برای ایجاد تفاهم و کاهش این نابرابری‌ها عمل کند (سیمون روف^{۱۵}، ۲۰۲۱)؛ از این رو، درک عمیق از ابعاد جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی می‌تواند به بهره‌گیری مؤثر از این ظرفیت‌ها برای دستیابی به توسعه پایدار در سطح ملی و بین‌المللی کمک شایانی نماید.

از سوی دیگر، رابطه دیپلماسی ورزشی با ساخت آینده‌ای پایدار به عنوان جنبه‌ای کلیدی در توسعه جهانی و ملی مطرح می‌شود (سیمون روف، ۲۰۲۱). دیپلماسی ورزشی نه تنها به عنوان یک ابزار برای تقویت روابط بین‌المللی عمل می‌کند، می‌تواند به عنوان راهی مؤثر برای

¹ Pack

² Pelliccia

³ Maher

⁴ Postlethwaite

⁵ Gong & Chang

⁶ Søyland & Moriconi

⁷ Ettinger

⁸ Layadi

⁹ Murray

¹⁰ Kuruloglu

¹¹ Baofeng & Ruiqi

¹² Weber

¹³ Brooks

¹⁴ Hlabane

¹⁵ Simon Rofe

پیشبرد اهداف توسعه پایدار نیز شناخته شود (لیادی و همکاران، ۱۴۰۳). در این راستا، با توجه به چالش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی که جوامع با آن مواجهند، ورزش می‌تواند بستری برای تبادل فرهنگی، تقویت همبستگی اجتماعی و کاهش تنش‌ها فراهم آورد (سویلند، ۲۰۲۰)؛ به‌ویژه در ایران، توجه به دیپلماسی ورزشی به عنوان یک استراتژی می‌تواند به افزایش همکاری‌های بین‌المللی کمک کند (عابدی و همکاران، ۱۳۹۸) و از این طریق، به تحقق اهداف توسعه پایدار منجر شود. این پیوند نه تنها به توسعه پایدار در سطح ملی بلکه به ایجاد زمینه‌ای برای آینده در عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی نیز کمک خواهد کرد (پوستلتویت^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). در ادامه، بررسی ابعاد مختلف این ارتباط و چگونگی بهره‌برداری از دیپلماسی ورزشی، به عنوان ابزاری کلیدی برای شکل‌دهی به آینده‌ای پایدار، ضرورت پیدا می‌کند.

نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه پایدار ایران به عنوان یک محور کلیدی در حل چالش‌های ایران مطرح می‌شود. در شرایطی که ایران با مسائل اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی متعددی مواجه است، دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان یک ابزار کارآمد برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار عمل کند (فیروزی و همکاران، ۱۴۰۳). با استفاده از پتانسیل‌های ورزشی، ایران قادر است روابط بین‌المللی خود را تقویت کرده (دوستی و همکاران، ۱۳۹۹) و از این طریق به جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و افزایش همکاری‌های اقتصادی بپردازد (کریمی و همکاران، ۱۴۰۳). همچنین ایجاد حس همبستگی اجتماعی و ارتقاء فرهنگ ورزش در کشور می‌تواند به حل مسائل اجتماعی و کاهش تنش‌ها کمک کند (زارع و همکاران، ۱۴۰۳). در این راستا، به نظر می‌رسد که توجه به ابعاد زیست‌محیطی دیپلماسی ورزشی نیز اهمیت دارد؛ زیرا استفاده از رویدادهای ورزشی برای ترویج آگاهی‌های زیست‌محیطی (مارپا^۳، ۲۰۲۰) و حمایت از محیط زیست می‌تواند به پایداری این تلاش‌ها منجر شود. در ادامه، نیاز به بررسی دقیق‌تر این مسأله و تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های پیش رو در استفاده از دیپلماسی ورزشی برای توسعه پایدار در ایران وجود دارد.

تأثیرات اجتماعی دیپلماسی ورزشی در ایران و جوامع دیگر به وضوح قابل مشاهده است (موسوی گرگاری و شفیع، ۱۴۰۱)، به‌طوری‌که این پدیده اجتماعی می‌تواند نقش بسزایی در کاهش تنش‌های اجتماعی و ایجاد وحدت ملی ایفا کند (خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۴۰۳). ورزش به عنوان یک زبان جهانی، قادر است مرزهای فرهنگی و قومی را درنوردیده، فرصتی برای برقراری ارتباط میان گروه‌های مختلف اجتماعی فراهم آورد (باقری و همکاران، ۱۳۹۵). در ایران، ورزش به عنوان یک عنصر کلیدی در تقویت هویت‌های ملی و اجتماعی شناخته می‌شود و می‌تواند به عنوان ابزاری برای یکپارچگی و همبستگی عمل کند (بخشی چناری و همکاران، ۱۴۰۱). این امر به‌ویژه در زمان‌هایی که جامعه با چالش‌های سیاسی یا اقتصادی مواجه است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود (مظفری و اکبر، ۱۴۰۳).

با بررسی نقش دیپلماسی ورزشی در بهبود تعاملات اجتماعی، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که این فعالیت‌ها نه تنها موجب تقویت ارتباطات داخلی می‌شوند، به تقویت روابط بین‌المللی نیز کمک می‌کنند (فیروزی و همکاران، ۱۴۰۳). به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، استفاده از ورزش به عنوان یک ابزار دیپلماتیک می‌تواند فرصتی برای تعاملات سازنده با سایر کشورها و فرهنگ‌ها فراهم آورد (طاهری و همکاران، ۱۴۰۱). به نظر می‌رسد باید به بررسی چالش‌های موجود در این زمینه و راهکارهای مؤثر برای بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی پرداخته شود.

مرور ادبیات تحقیق در زمینه دیپلماسی ورزشی و توسعه پایدار، نشان‌دهنده اهمیت این موضوع در عرصه‌های بین‌المللی و داخلی است. پژوهش‌های متعددی به طور خاص در این حوزه انجام شده که به بررسی جنبه‌های مختلف دیپلماسی ورزشی پرداخته‌اند. یکی از این تحقیقات توسط بسون و دوک^۴ (۲۰۲۱) انجام شده است که تأثیر دیپلماسی ورزشی بر روابط بین‌المللی و همگرایی فرهنگی را در کشورهای مختلف مورد بررسی قرار داده‌اند. مطالعه دیگری به نام گونزالز^۵ و همکاران (۲۰۲۲) نشان می‌دهد که چگونه دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان ابزاری برای تقویت صلح و همکاری‌های اقتصادی عمل کند. در ایران، پژوهشی توسط جوادی پور و راسخ (۱۳۹۸)، بر نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه پایدار و ارتباط آن با هویت ملی و اجتماعی تمرکز کرده و به چالش‌های موجود در این زمینه پرداخته است. همچنین، خبیری و فتاحی‌زاده (۱۴۰۰)، به بررسی تأثیرات اجتماعی دیپلماسی ورزشی بر وحدت ملی و کاهش تنش‌ها در جامعه ایران

¹ Søyland

² Postlethwaite

³ Marpa

⁴ Besson & Duc

⁵ Gonzalez

پرداخته‌اند. در نهایت، تحقیق زارعی (۱۴۰۳)، به این موضوع می‌پردازد که چگونه دیپلماسی ورزشی می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار در ایران کمک کند. این مطالعات عمدتاً بر جنبه‌های فرهنگی یا سیاسی دیپلماسی ورزشی متمرکز بوده و شکاف‌های پژوهشی قابل توجهی در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی باقی مانده است. با توجه به این بررسی، نیاز به پژوهش‌های بیشتری در زمینه تأثیرات اجتماعی و جامعه‌شناسی دیپلماسی ورزشی بر توسعه پایدار در ایران احساس می‌شود.

با وجود پیشرفت‌های قابل توجه در حوزه دیپلماسی ورزشی و تأثیرات آن بر توسعه پایدار، ادبیات موجود در این زمینه همچنان با شکاف‌های قابل توجهی، به‌ویژه در مورد ایران مواجه است. تحقیقات فعلی عمدتاً بر جنبه‌های سیاسی و فرهنگی دیپلماسی ورزشی متمرکز شده‌اند و کمتر به بررسی جامع نقش این دیپلماسی در ارتقای ابعاد مختلف توسعه پایدار، به‌ویژه از منظر جامعه‌شناختی پرداخته‌اند. در این راستا، شواهدی از تأثیرات اجتماعی دیپلماسی ورزشی بر تعاملات اجتماعی و وحدت ملی در ایران هنوز به طور جامع و نظام‌مند مورد بررسی قرار نگرفته‌اند؛ بنابراین نیاز به پژوهش‌های عمیق‌تر و فراگیرتر در این زمینه احساس می‌شود تا بتوانند دیدگاه‌های نوین و مبتنی بر شواهد علمی را ارائه دهند و به درک بهتری از چگونگی بهره‌گیری از دیپلماسی ورزشی برای پیشبرد اهداف توسعه پایدار در ایران کمک کنند. این شکاف پژوهشی به طور واضح ضرورت مطالعه‌ای جدید را توجیه می‌کند که در آن نقش و ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی در ایجاد آینده‌ای پایدار برای ایران به طور ویژه مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.

تحقیق در زمینه دیپلماسی ورزشی و ارتباط آن با توسعه پایدار در ایران از اهمیت و ضرورت بسیاری برخوردار است؛ زیرا می‌تواند به طور مستقیم بر سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اجتماعی و اقتصادی کشور تأثیرگذار باشد (فیروزی و همکاران، ۱۴۰۳). با توجه به چالش‌های متعدد ایران در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی، شناسایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی به عنوان ابزاری مؤثر برای تحقق اهداف توسعه پایدار می‌تواند به تقویت روابط بین‌المللی و ارتقای همبستگی اجتماعی کمک کند. این تحقیق می‌تواند به تصمیم‌گیران کمک کند تا استراتژی‌های مؤثری را برای استفاده از ورزش به عنوان یک ابزار دیپلماتیک طراحی و اجرا کنند. درنتیجه، با شناسایی و تحلیل این ارتباطات، نه تنها به پر کردن شکاف‌های پژوهشی موجود کمک خواهد شد، بلکه مسیرهایی برای دستیابی به توسعه پایدار و تقویت هویت ملی در سطح جهانی نیز فراهم می‌آورد. این تحقیق می‌تواند منبعی معتبر برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان در ایران باشد و آنها را در مواجهه با چالش‌های کنونی یاری نماید.

در نهایت می‌توان گفت دیپلماسی ورزشی به عنوان یک ابزار مؤثر برای ساخت آینده‌ای پایدار، می‌تواند نقش مهمی در هم‌افزایی تلاش‌های بین‌المللی ایفا کند. با توجه به چالش‌های جهانی کنونی، مانند تغییرات اقلیمی، نابرابری‌های اجتماعی و تنش‌های سیاسی، دیپلماسی ورزشی می‌تواند بستری برای همکاری‌های مشترک و تقویت روابط بین‌کشوری فراهم آورد. با استفاده از رویدادهای ورزشی و فرصت‌های مرتبط با آن، کشورها می‌توانند به‌طور مؤثری به تبادل فرهنگی و بهبود درک متقابل پرداخته و به ایجاد فضایی مثبت برای تعاملات پایدار کمک کنند. این نوع همکاری نه تنها می‌تواند به افزایش سرمایه اجتماعی و ایجاد هویت مشترک بین ملل کمک کند به سمت اهداف توسعه پایدار نیز راهگشا خواهد بود.

در این راستا، مقاله حاضر به بررسی و تحلیل دقیق این موضوعات خواهد پرداخت. همچنین، چگونگی پیوند این دو حوزه برای تحقق اهداف پایدار و ایجاد آینده‌ای روشن برای کشورها مورد بررسی قرار خواهد گرفت. احتمالاً این مقاله به عنوان یک مرجع علمی بتواند به تصمیم‌گیران و پژوهشگران در این حوزه کمک کند تا نقش دیپلماسی ورزشی را در شکل‌دهی به آینده‌ای پایدارتر به خوبی درک کنند؛ از این رو، هدف نهایی این مطالعه، ارائه بینش‌های جدید و راهکارهای عملی برای بهره‌گیری از دیپلماسی ورزشی به عنوان یک استراتژی کلیدی در توسعه پایدار و ارائه مدل ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران با رویکرد توسعه پایدار است.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق به بررسی ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی در راستای توسعه پایدار ایران با استفاده از روش دلفی می‌پردازد. روش دلفی یک فرآیند ساختاریافته ارتباط گروهی است که در آن موضوع تحقیق توسط کارشناسان ارزیابی می‌شود (نیدربرگر و رن^۱، ۲۰۱۸؛ هادر^۲، ۲۰۰۹). این روش به طور خاص برای شناسایی اجماع میان کارشناسان در حوزه‌های مختلف، از جمله جامعه‌شناسی و دیپلماسی ورزشی،

^۱ Niederberger & Renn

^۲ Häder

شناخته شده است. این تحقیق از روش دلفی متقارن (کوشکه^۱ و همکاران، ۲۰۲۳)، برای شناسایی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی در ایران و ارتباط آن با توسعه پایدار با رویکرد جامعه‌شناختی استفاده می‌کند.

این تحقیق از ویژگی‌های چهارگانه روش دلفی کلاسیک برخوردار است: (۱) یک گروه از کارشناسان (به‌عنوان «پانلیست‌ها») مورد سؤال قرار می‌گیرند، (۲) این فرآیند به‌صورت ناشناس انجام می‌شود تا از فشار اجتماعی و همراهی با دیدگاه غالب جلوگیری شود، (۳) این روش تکراری است و شامل حداقل دو دور پرسشگری است و (۴) خلاصه پاسخ‌های گروه در دور قبلی، طراحی دوره‌های بعدی را هدایت می‌کند (جانگر^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). این تحقیق از روش دلفی غیرهمزمان^۳ (اسکولموسکی^۴ و همکاران، ۲۰۰۶)، برای شناسایی استراتژی‌های مرتبط با دیپلماسی ورزشی و توسعه پایدار در ایران استفاده می‌کند.

برای حفظ یک رویکرد چندرشته‌ای، ۶۰ کارشناس از حوزه‌های مختلف دعوت به همکاری شدند. این تعداد با تعداد مشارکت‌کنندگان در تحقیقات مشابه (لندتا^۵، ۲۰۰۶؛ اوکولی و پاولوفسکی^۶، ۲۰۰۴)، مطابقت دارد که معمولاً بین ۳۰ تا ۷۰ نفر است. در مرحله اول، ۳۰ کارشناس از دانشگاه‌ها و سازمان‌های ورزشی در ایران با توجه به تخصص و تجربه آن‌ها در زمینه جامعه‌شناسی، دیپلماسی ورزشی و توسعه پایدار انتخاب شدند. برای تضمین تنوع دیدگاه‌ها، از هر گروه سه نفر دعوت به مشارکت شدند: یک مدیر عملیاتی، یک مدیر (سطح میانه) و یک مدیر (سطح کلان) سازمان‌های ورزشی ($n=10 \times 3=30$). معیارهای اضافی شامل تسلط به زبان انگلیسی، سن قانونی، اقامت دائم در ایران و فعالیت آموزشی یا سازمانی مرتبط با دیپلماسی ورزشی در ایران بود.

مرحله دوم شامل ۳۰ کارشناس در زمینه‌های مرتبط از جمله علوم اجتماعی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، محیط زیست و دیپلماسی بود ($n=10 \times 3=30$). معیارهای اضافی شامل تسلط به زبان انگلیسی، فعالیت در ایران و حداقل پنج سؤال سابقه کار در حوزه مرتبط بود. در فرآیند جذب، افراد مورد نظر با تماس تلفنی در مورد تحقیق مطلع شدند.

این تحقیق شامل سه دور نظرسنجی بود. هر دور با اطلاعات عمومی درباره تحقیق، اطلاعات در مورد حریم خصوصی داده‌ها و یک اعلام رضایت‌نامه آگاهانه آغاز شد. در ابتدای هر دور از مشارکت‌کنندگان سؤالاتی برای تأیید معیارهای ورود و تعیین محل آن‌ها در چارچوب تخصصی پرسیده شد. دور اول نظرسنجی به معرفی موضوع و پرسش درباره ریسک‌های مرتبط با دیپلماسی ورزشی برای توسعه پایدار با رویکرد جامعه‌شناسی اختصاص یافت. در دور دوم، نتایج به دست آمده از دور اول دسته‌بندی شده و به کارشناسان ارائه گردید تا نظرات آن‌ها در مورد ریسک‌ها جمع‌آوری شود. در نهایت، در دور سوم، کارشناسان برای هریک از ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی به ارائه پیشنهادها عملی برای بهبود شرایط در راستای توسعه پایدار با رویکرد جامعه‌شناسی پرداختند. تمامی دوره‌های نظرسنجی در سؤال ۱۴۰۳ برگزار شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در این تحقیق به صورت زیر انجام شد: تجزیه و تحلیل کیفی پاسخ‌های متنی آزاد پس از هر دور نظرسنجی با روش تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از معیارهای (مایرینگ^۷، ۲۰۱۴)، انجام گردید. مایرینگ یک روش‌شناس برجسته در حوزه تحلیل محتوای کیفی است. مایرینگ این رویکرد سیستماتیک را برای تحلیل داده‌های کیفی ایجاد کرده است که شامل مراحل مشخصی برای استخراج مفاهیم و مقوله‌ها از داده‌های متنی می‌شود. این روش بر اساس کدگذاری داده‌ها به صورت استقرایی (از جز به کل) و قیاسی (از کل به جز) عمل می‌کند و سعی دارد تا معانی و الگوهای معنادار در پاسخ‌های شرکت‌کنندگان را شناسایی کند (مایرینگ و فنزل^۸، ۲۰۱۹). داده‌های به‌دست‌آمده در فرم‌های نوشتاری و گرافیکی بازسازماندهی و به طور ناشناس در دور بعدی نظرسنجی توزیع شد. برای استانداردسازی فرایند کدگذاری، پروتکل‌های کدگذاری به کار گرفته شدند. پاسخ‌های غیرشفاف در بین دو تحلیلگر مورد بحث قرار گرفت تا به توافقی در تعریف هر دسته‌بندی برسند. علاوه بر این، تجزیه و تحلیل‌های توصیفی کمی با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد تا ارزیابی‌های کیفی به‌صورت کمی تجزیه و تحلیل شوند.

¹ Kauschke

² Jünger

³ Asynchronous Delphi Method

⁴ Skulmoski

⁵ Landeta

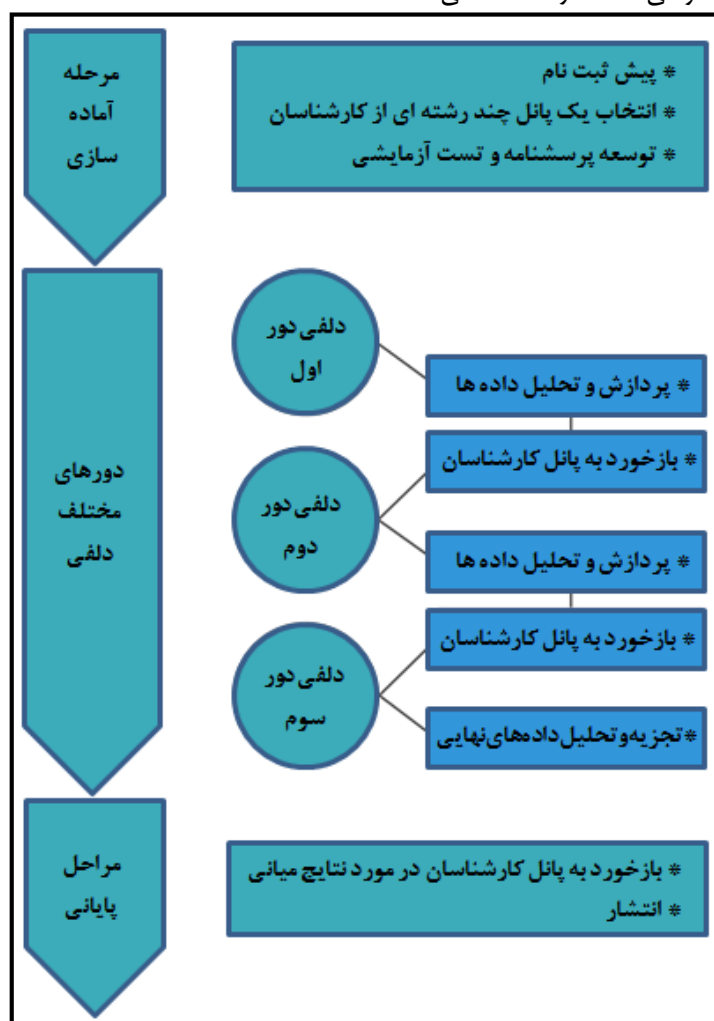
⁶ Okoli & Pawlowski

⁷ Mayring

⁸ Mayring & Fenzl

فرآیند ارزیابی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی به این صورت انجام شد: ارزیابی‌های ارائه شده به صورت مقیاس لیکرت پنج‌نقطه‌ای برای شناسایی تأثیرات هر یک از ظرفیت‌ها انجام شد. ارزیابی‌ها به سه حوزه تقسیم‌بندی شدند تا تأثیرات ظرفیت‌ها در راستای توسعه پایدار مورد ارزیابی قرار گیرد. ارزیابی‌هایی که به عنوان "۱" یا "۲" محسوب می‌شدند، به عنوان "کم‌اثر" در نظر گرفته شدند، در حالی که ارزیابی‌هایی که "۳" داشتند، "متوسط اثر" و ارزیابی‌های "۴" یا "۵" به عنوان "اثر زیاد" در نظر گرفته شدند. این دسته‌بندی‌ها برای شناسایی اجماع بین کارشناسان ارزیابی شدند.

برای اطمینان از کیفیت، دو تحلیل‌گر در فرآیند تجزیه و تحلیل داده‌ها مشارکت کردند و این اطمینان را به وجود آوردند که نتایج به‌دست‌آمده به دقت و با کیفیت عالی انجام شده‌اند. تمام نظرسنجی‌ها با استفاده از نرم‌افزار آنلاین و به‌صورت رمزنگاری‌شده اجرا شدند تا اطمینان حاصل شود که هیچ‌گونه خطای انتقال داده‌ها وجود نداشته باشد. یک نمودار جریان (شکل ۱) که توسط (جانگر و همکاران، ۲۰۱۷)، توضیح داده شده است، طراحی مطالعه را خلاصه می‌کند.

شکل ۱. فلوچارت مطالعه دلفی

یافته‌های پژوهش

این تحقیق هشت ظرفیت کلیدی دیپلماسی ورزشی ایران را در راستای توسعه پایدار و با تأکید بر رویکرد جامعه‌شناختی شناسایی کرده است. این ظرفیت‌ها با توجه به اثرات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی دیپلماسی ورزشی، نقشی محوری در ایجاد آینده‌ای پایدار برای ایران دارند. هر یک از این ظرفیت‌ها در ادامه به تفصیل بیان شده‌اند.

۱. ظرفیت مشارکت عمومی و مردمی:

ورزش به عنوان پدیده فراگیر اجتماعی، امکان جلب مشارکت عمومی را به خوبی فراهم می‌کند. دیپلماسی ورزشی با برگزاری رویدادهای ورزشی و گفتمان‌های ورزشی بین‌المللی، می‌تواند سطح مشارکت شهروندان را در فرآیندهای تصمیم‌گیری توسعه پایدار ارتقا

دهد. این مشارکت می‌تواند منجر به افزایش آگاهی عمومی نسبت به مسائلی مانند حفاظت از محیط زیست و عدالت اجتماعی شده و جامعه‌ای آگاه و فعال‌تر برای مقابله با چالش‌های آینده بسازد.

۲. ظرفیت تبادل فرهنگی و اجتماعی:

ورزش یک زبان جهانی است که توانایی ایجاد پل فرهنگی و اجتماعی میان ملت‌ها را دارد. دیپلماسی ورزشی با برگزاری مسابقات و برنامه‌های ورزشی مشترک میان کشورهای مختلف، می‌تواند به تقویت شناخت متقابل فرهنگی و اجتماعی کمک کند. این ظرفیت در کاهش تنش‌های سیاسی و اجتماعی بین کشورها و همچنین ترویج صلح و همکاری بین‌المللی نقش بسزایی دارد و در نتیجه به توسعه پایدار جهانی کمک می‌کند.

۳. ظرفیت ترویج عدالت اجتماعی و دسترسی برابر

ورزش همواره بستری برای گسترش عدالت اجتماعی و فراهم‌سازی فرصت‌های برابر برای همه اقشار جامعه بوده است. دیپلماسی ورزشی می‌تواند به ارتقاء عدالت اجتماعی از طریق دسترسی عادلانه به امکانات ورزشی و فرصت‌های مشارکت در رقابت‌ها و تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی کمک کند. این رویکرد به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و افزایش فرصت‌ها برای افراد حاشیه‌نشین کمک می‌کند که در نهایت به توسعه پایدار اجتماعی منجر می‌شود.

۴. ظرفیت تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی

ورزش در سطح ملی می‌تواند احساس همبستگی اجتماعی و اتحاد میان مردم را تقویت کند. دیپلماسی ورزشی نیز می‌تواند با ایجاد ارتباطات و همکاری‌های بین‌المللی در حوزه‌های ورزشی، به تقویت روابط بین ملت‌ها کمک کند. این همبستگی، به‌ویژه در زمان‌های بحران زیست‌محیطی و اجتماعی، می‌تواند عاملی مؤثر برای همکاری‌های بین‌المللی در راستای توسعه پایدار باشد.

۵. ظرفیت آموزش و آگاهی‌بخشی زیست‌محیطی

آموزش و آگاهی‌بخشی در حوزه حفاظت از محیط‌زیست و توسعه پایدار از دیگر ظرفیت‌های کلیدی دیپلماسی ورزشی است. ورزش می‌تواند به عنوان یک ابزار آموزشی مؤثر برای ترویج رفتارهای زیست‌محیطی و پایداری مورد استفاده قرار گیرد. برگزاری مسابقات ورزشی با محوریت موضوعات زیست‌محیطی و استفاده از فضاهای ورزشی به عنوان محمل‌هایی برای آموزش مفاهیم زیست‌محیطی، می‌تواند سطح آگاهی جامعه را نسبت به اهمیت حفاظت از محیط زیست افزایش دهد.

۶. ظرفیت تقویت نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی

نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی نقش مهمی در پیشبرد اهداف توسعه پایدار دارند. دیپلماسی ورزشی می‌تواند به تقویت همکاری بین این نهادها و دولت‌ها در زمینه توسعه پایدار کمک کند. این همکاری می‌تواند زمینه‌ساز تدوین سیاست‌ها و راهبردهایی برای مدیریت بهتر منابع طبیعی، کاهش نابرابری‌های اجتماعی و پیشبرد اهداف زیست‌محیطی در سطوح ملی و بین‌المللی شود.

۷. ظرفیت توسعه اقتصادی پایدار از طریق گردشگری ورزشی

گردشگری ورزشی یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی برای دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار است. ایران با بهره‌مندی از جاذبه‌های طبیعی متنوع همچون کوهستان‌ها، سواحل، و بیابان‌ها و همچنین میراث فرهنگی غنی و تاریخی، بستر مناسبی برای جذب گردشگران ورزشی از سراسر جهان فراهم آورده است. برگزاری رویدادهای ورزشی بین‌المللی نظیر مسابقات کوهنوردی، دوچرخه‌سواری، یا ورزش‌های آبی، نه تنها به افزایش حضور گردشگران و رونق صنایع وابسته همچون هتلداری، حمل و نقل، و خدمات رفاهی منجر می‌شود، به توسعه کسب و کارهای محلی و ایجاد اشتغال پایدار کمک می‌کند. از منظر اقتصادی، این رویکرد می‌تواند درآمدهای ارزی قابل توجهی را برای کشور به همراه داشته باشد و تراز تجاری مناطق میزبان را بهبود بخشد. همچنین، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری ورزشی، نظیر ساخت ورزشگاه‌ها و مسیرهای ورزشی، علاوه بر جذب گردشگران خارجی، می‌تواند به افزایش رفاه عمومی و مشارکت شهروندان در فعالیت‌های ورزشی منجر شود. در عین حال، تمرکز بر حفظ و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی و فرهنگی، نه تنها از آسیب به این منابع جلوگیری می‌کند، برند ملی ایران را به عنوان یک مقصد گردشگری ورزشی برجسته در سطح بین‌المللی تقویت خواهد کرد. این عوامل در مجموع، موجب شکل‌گیری چرخه‌ای مثبت برای رشد اقتصادی و دستیابی به توسعه پایدار خواهند شد.

۸. ظرفیت ارتقاء دیپلماسی عمومی و تقویت جایگاه ایران در سطح بین‌المللی

دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان یک ابزار قوی برای ارتقاء جایگاه ایران در عرصه بین‌المللی استفاده شود. ایران با مشارکت در مسابقات و رویدادهای ورزشی جهانی و همچنین میزبانی رقابت‌های بین‌المللی، می‌تواند تصویر خود را به عنوان کشوری متعهد به اصول توسعه پایدار و تعاملات سازنده بین‌المللی بهبود بخشد. این تلاش‌ها می‌تواند به تقویت روابط دیپلماتیک ایران با سایر کشورها کمک کرده و جایگاه کشور در صحنه بین‌المللی را ارتقا دهد.

جدول ۱ تمام ظرفیت‌های اصلی جامعه‌شناسی دیپلماسی ورزشی ایران را در راستای توسعه پایدار مشخص می‌کند. ظرفیت‌های شناسایی شده از اهمیت بسیاری در ایجاد آینده‌ای پایدار برای ایران برخوردارند و در سه دسته اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی طبقه‌بندی شده‌اند. هریک از این ظرفیت‌ها بر اساس اثرات آن‌ها بر توسعه پایدار مورد ارزیابی قرار گرفته و توسط گروهی از کارشناسان این حوزه تأیید شده‌اند. جدول ۱، شامل ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی، سطح توافق کارشناسان و میانگین ارزیابی اثربخشی هر ظرفیت است.

جدول ۱. ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی ایران در راستای توسعه پایدار

دسته‌بندی اصلی	اقدام دیپلماسی	سطح توافق و سطح ارزیابی اثربخشی	نظر کارشناسان	میانگین امتیاز کارایی $\pm$ انحراف معیار
اجتماعی	ظرفیت مشارکت عمومی و مردمی	توافق متوسط (۸۰٪) $n = 30$	اثربخشی بالا	4.25 ± 0.95
	ظرفیت تبادل فرهنگی و اجتماعی	توافق متوسط (۷۸٪) $n = 28$	اثربخشی بالا	4.10 ± 1.05
	ظرفیت ترویج عدالت اجتماعی	توافق بالا (۸۵٪) $n = 32$	اثربخشی بالا	4.40 ± 0.88
زیست‌محیطی	ظرفیت تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی	توافق بالا (۸۸٪) $n = 33$	اثربخشی بالا	4.45 ± 0.80
	ظرفیت آموزش و آگاهی‌بخشی زیست‌محیطی	توافق متوسط (۷۵٪) $n = 29$	اثربخشی بالا	4.15 ± 1.00
	ظرفیت تقویت نهادهای مدنی	توافق متوسط (۷۲٪) $n = 27$	اثربخش	3.90 ± 1.12
اقتصادی ورزشی	ظرفیت توسعه اقتصادی پایدار از طریق گردشگری	توافق بالا (۸۲٪) $n = 31$	اثربخشی بالا	4.35 ± 0.92
	ظرفیت ارتقاء دیپلماسی عمومی	توافق بالا (۸۴٪) $n = 32$	اثربخشی بالا	4.42 ± 0.89

در جدول ۱، تمام ظرفیت‌ها و میزان توافق کارشناسان بر اساس سومین دور نظرسنجی دلفی مشخص شده است. همچنین ارزیابی موفقیت انتخاب گروه کارشناسان از طریق خودارزیابی "صلاحیت موضوعی" انجام شده است که نشان داد ۴۵ نفر از ۴۷ شرکت‌کننده، تخصص خود را در موضوع توسعه پایدار از طریق دیپلماسی ورزشی "بسیار زیاد" یا "زیاد" ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۲ نتایج تحلیل کیفی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی ایران را به صورت کمی‌سازی شده با استفاده از روش دلفی نشان می‌دهد. این جدول میانگین، انحراف معیار و ارزیابی کلی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی را بیان می‌کند. در مجموع، ۸ ظرفیت شناسایی شده با توجه به اهمیت آن‌ها برای توسعه پایدار و آینده‌ای پایدار برای ایران، مورد بررسی قرار گرفتند.

جدول ۲. آمار توصیفی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی برای توسعه پایدار ایران

ظرفیت جامعه‌شناسی دیپلماسی ورزشی	تعداد (N)	میانگین احتمال (%)	انحراف معیار	ارزیابی تأثیر (مقیاس ۵ نقطه‌ای)	دامنه ارزیابی (IQR)
مشارکت عمومی و مردمی	30	75 %	10 %	4.5	1.5
تبادل فرهنگی و اجتماعی	30	68 %	12 %	4.0	1.0
ترویج عدالت اجتماعی و دسترسی برابر	30	70 %	8 %	4.2	1.2
تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی	30	82 %	7 %	4.6	1.0
آموزش و آگاهی‌بخشی زیست‌محیطی	30	77 %	9 %	4.3	1.3
تقویت نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی	30	65 %	11 %	4.1	1.5
توسعه اقتصادی پایدار با گردشگری ورزشی	30	80 %	8 %	4.7	1.1
ارتقاء دیپلماسی عمومی و تقویت جایگاه ایران	30	74 %	10 %	4.4	1.4

جدول ۲ نشان‌دهنده ارزیابی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی ایران در راستای توسعه پایدار است. به طور کلی، ظرفیت "تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی" بیشترین میانگین احتمال و تأثیر را داراست که نشان‌دهنده اهمیت آن در راستای آینده‌ای پایدار برای ایران است. همچنین، ظرفیت "توسعه اقتصادی پایدار با گردشگری ورزشی" نیز از نظر میانگین تأثیر در سطح بالایی قرار دارد و نشان‌دهنده پتانسیل این حوزه برای رشد اقتصادی و پایداری است. این یافته‌ها می‌توانند مبنایی برای تدوین استراتژی‌های عملیاتی و پیشنهاد‌های آتی در زمینه دیپلماسی ورزشی و توسعه پایدار در ایران باشند.

از آنجا که هدف نهایی این مطالعه ارائه یک مدل نظری برای بهره‌برداری از ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی در راستای توسعه پایدار در ایران است، تجزیه و تحلیل استقرایی و تحلیلی محتوا، یک دسته‌بندی هرمی شکل را ایجاد نمود؛ شکل ۲، مدل هرمی ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران با رویکرد توسعه پایدار را نمایش می‌دهد.

شکل ۲. مدل هرمی ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران با رویکرد توسعه پایدار

بحث و نتیجه‌گیری

دیپلماسی ورزشی، به عنوان یک ابزار مهم در عرصه‌های بین‌المللی، قابلیت ایجاد تغییرات گسترده در توسعه پایدار کشورها را دارد. این پژوهش تلاش می‌کند تا با ارائه مدلی جامع از ظرفیت‌های جامعه‌شناختی دیپلماسی ورزشی ایران، نقش این ظرفیت‌ها را در راستای بهبود تعاملات اجتماعی، توسعه اقتصادی و ارتقای جایگاه بین‌المللی ایران بررسی کند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهند که بهره‌گیری از این ظرفیت‌ها می‌تواند به عنوان عاملی هم‌افزا در تحقق اهداف کلان توسعه‌ای کشور مؤثر باشد.

در این پژوهش، هشت ظرفیت کلیدی دیپلماسی ورزشی ایران با تأکید بر رویکرد جامعه‌شناختی و در راستای توسعه پایدار شناسایی شده‌اند. هریک از این ظرفیت‌ها به‌طور مستقل نقشی محوری در ارتقاء جایگاه دیپلماسی ورزشی ایران ایفا کرده و به عنوان ابزاری برای تعاملات بین‌المللی، بهبود انسجام اجتماعی و دستیابی به اهداف توسعه پایدار عمل می‌کنند. در ادامه، این ظرفیت‌ها به تفصیل مورد بررسی قرار می‌گیرند و توصیه‌های کاربردی مرتبط برای هر ظرفیت ارائه می‌شود.

ظرفیت مشارکت عمومی و مردمی به عنوان یکی از پایه‌های اساسی دیپلماسی ورزشی، از طریق جلب مشارکت فعالانه افراد جامعه در برنامه‌های ورزشی و گفت‌وگوهای مرتبط، نقشی برجسته در توسعه پایدار دارد. این ظرفیت می‌تواند به تقویت آگاهی عمومی نسبت به مسائل محیط زیستی، عدالت اجتماعی و حفظ ارزش‌های فرهنگی منجر شود. برگزاری رویدادهای ورزشی و جشنواره‌های مرتبط، علاوه بر ارتقاء سطح مشارکت، بستری مناسب برای تبادل نظر میان شهروندان و سیاست‌گذاران فراهم می‌کند و به این ترتیب به تقویت تعاملات اجتماعی کمک می‌کند (عابدی و همکاران، ۱۳۹۸). در این راستا، دیپلماسی ورزشی می‌تواند همچون یک کاتالیزور در فرآیند تصمیم‌گیری‌های جمعی عمل کرده و به ارتقاء حس تعلق اجتماعی و افزایش اعتماد عمومی منجر شود. به عنوان یک پیشنهاد کاربردی، توسعه زیرساخت‌های ورزشی محلی و افزایش دسترسی عمومی به این امکانات می‌تواند به تقویت این ظرفیت کمک کند. همچنین، برگزاری نشست‌های محلی و منطقه‌ای با موضوعات ورزشی و اجتماعی، می‌تواند مشارکت عمومی را در فرآیند تصمیم‌گیری‌های مرتبط با توسعه پایدار افزایش دهد.

ورزش به عنوان یک زبان مشترک جهانی، توانایی ایجاد پل‌های فرهنگی و اجتماعی میان ملت‌ها را دارد. این ظرفیت در دیپلماسی ورزشی با ایجاد فضاهایی برای تبادل تجربیات فرهنگی و اجتماعی، به کاهش تنش‌های بین‌المللی و تقویت صلح جهانی کمک می‌کند (بسون و داک^۱، ۲۰۲۱؛ گونزالس^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). برگزاری مسابقات و رویدادهای ورزشی میان کشورهای مختلف، می‌تواند به تقویت شناخت متقابل فرهنگی و از بین بردن تعصبات منفی منجر شود؛ به‌ویژه در شرایطی که ورزشکاران و تیم‌ها به نمایندگی از جوامع مختلف به میدان می‌آیند، تبادل فرهنگی به ابزاری قدرتمند برای ترویج احترام متقابل تبدیل می‌شود؛ در نتیجه، توسعه برنامه‌های تبادل ورزشی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی میان ورزشکاران از کشورهای مختلف می‌تواند به درک بهتر فرهنگی و افزایش همدلی بین ملت‌ها کمک کند. همچنین استفاده از ورزش برای ترویج ارزش‌های فرهنگی مشترک در سطح جهانی، می‌تواند به تقویت این ظرفیت کمک شایانی نماید.

ورزش همواره بستری مناسب برای ارتقای عدالت اجتماعی و فراهم‌سازی فرصت‌های برابر برای همه اقشار جامعه بوده است. از طریق دیپلماسی ورزشی، می‌توان دسترسی عادلانه به امکانات ورزشی و فرصت‌های مشارکت در رقابت‌ها و تصمیم‌گیری‌های بین‌المللی را فراهم کرد (باقری و همکاران، ۱۴۰۱؛ موسوی گرگری و شفیع، ۱۳۹۵). این رویکرد، به‌ویژه در جوامعی که با نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی مواجهند، می‌تواند به کاهش این نابرابری‌ها و افزایش فرصت‌های اجتماعی منجر شود. در این راستا، تأکید بر برنامه‌هایی که دسترسی اقشار حاشیه‌نشین و گروه‌های آسیب‌پذیر را به امکانات ورزشی تسهیل می‌کنند، اهمیت ویژه‌ای دارد. برای تقویت این ظرفیت، ایجاد برنامه‌های حمایتی برای اقشار کم‌درآمد و ایجاد بسترهای آموزشی برای حضور افراد ناتوان یا حاشیه‌ای در عرصه‌های ورزشی، از جمله اقدامات کاربردی پیشنهادی است. همچنین اجرای سیاست‌هایی برای تضمین دسترسی برابر همه افراد جامعه به امکانات ورزشی می‌تواند به ارتقای عدالت اجتماعی کمک کند.

ورزش، به‌ویژه در سطح ملی، می‌تواند احساس همبستگی و انسجام اجتماعی را تقویت کند (صمیمی و همکاران، ۱۴۰۱). از طریق دیپلماسی ورزشی، می‌توان از این پتانسیل برای ایجاد ارتباطات بین‌المللی و تقویت همدلی میان ملت‌ها بهره برد (دوستی و همکاران، ۱۳۹۹؛ اتینگر^۳، ۲۰۲۳)؛ به‌ویژه در شرایط بحرانی، ورزش می‌تواند عاملی برای کاهش تنش‌ها و ایجاد انسجام میان گروه‌های مختلف اجتماعی باشد (حسن^۴ و همکاران، ۲۰۲۴). برگزاری مسابقات ورزشی میان کشورهای همسایه یا جوامع متخاصم، به عنوان یک ابزار دیپلماتیک، می‌تواند به کاهش اختلافات و افزایش همبستگی کمک کند. از سوی دیگر، در سطح داخلی نیز ورزش به تقویت روحیه ملی و ایجاد حس افتخار جمعی منجر می‌شود که می‌تواند به افزایش انسجام اجتماعی در مواقع بحرانی کمک کند؛ از این‌رو، توسعه برنامه‌های مشترک ورزشی با حضور کشورهای منطقه و ایجاد کمپین‌های ورزشی صلح‌محور، می‌تواند به تقویت این ظرفیت کمک کند. علاوه بر این، ایجاد انجمن‌های ورزشی بین‌المللی با هدف ترویج همکاری و همدلی میان کشورهای مختلف، یکی دیگر از پیشنهادها کاربردی در این زمینه است.

ظرفیت آموزش و آگاهی‌بخشی زیست‌محیطی در دیپلماسی ورزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا ورزش می‌تواند به عنوان یک ابزار تأثیرگذار برای ترویج رفتارهای پایدار و آگاهی‌بخشی نسبت به مسائل زیست‌محیطی عمل کند. این ظرفیت با برگزاری رویدادهای ورزشی با محوریت موضوعات محیط زیستی و استفاده از فضاهای ورزشی برای آموزش مفاهیم مربوط به حفاظت از منابع طبیعی، می‌تواند سطح آگاهی عمومی را افزایش دهد (خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۴۰۰؛ بخشی‌چناری و همکاران، ۱۴۰۱)؛ برای مثال، برگزاری مسابقات ورزشی در پارک‌های ملی یا مناطق حفاظت‌شده، علاوه بر جذب مخاطبان بیشتر، به معرفی ارزش‌های محیط زیستی آن منطقه کمک می‌کند و مردم را نسبت به اهمیت حفظ منابع طبیعی آگاه می‌سازد. همچنین، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در حاشیه رویدادهای ورزشی بین‌المللی، می‌تواند منجر به ترویج رفتارهای محیط‌زیستی شود که در سطح جوامع محلی نیز نفوذ پیدا کند. پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی زیست‌محیطی به عنوان بخش ثابت از هر رویداد ورزشی گنجانده شود و از فضای رسانه‌ای ورزش برای ترویج این مفاهیم استفاده شود. همچنین، تشکیل انجمن‌های زیست‌محیطی ورزشی با حضور ورزشکاران مطرح، می‌تواند تأثیر این برنامه‌ها را در جامعه دوچندان کند. رسانه‌ها و فناوری‌های دیجیتال از جمله شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های آنلاین، می‌توانند با ارائه محتوای جذاب، کمپین‌های آگاهی‌بخش

¹ Besson & Duc

² Gonzalez

³ Ettinger

⁴ Sad Hassan

و پوشش گسترده رویدادها، نقشی کلیدی در انتقال پیام‌های دیپلماسی ورزشی ایفا کنند. استفاده هدفمند از فناوری دیجیتال برای گسترش تعاملات فرامرزی و جلب توجه جامعه بین‌المللی، می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار در حوزه ورزش کمک شایانی نماید.

نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی به عنوان یکی از ارکان اساسی در پیشبرد توسعه پایدار، نقشی حیاتی در تقویت دیپلماسی ورزشی دارند. دیپلماسی ورزشی می‌تواند به عنوان بستری برای ارتباط و همکاری میان نهادهای مدنی و دولت‌ها عمل کند و در نهایت به تدوین سیاست‌ها و راهبردهایی برای مدیریت بهتر منابع طبیعی و اجتماعی منجر شود (دوستی و همکاران، ۱۳۹۸؛ خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۴۰۳). این نوع همکاری‌ها به ایجاد شبکه‌های اجتماعی منسجم (شهوولی کوه شوری، ۱۴۰۰). کمک کرده و منجر به افزایش توانمندی جامعه در حل چالش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی می‌شود؛ برای مثال، سازمان‌های غیردولتی می‌توانند از رویدادهای ورزشی بین‌المللی برای معرفی فعالیت‌های خود و جذب حمایت‌های بین‌المللی استفاده کنند. همچنین، ارتباط مستقیم با ورزشکاران و تیم‌های ورزشی مختلف می‌تواند به افزایش اثرگذاری برنامه‌های این نهادها در جوامع محلی منجر شود. به عنوان یک پیشنهاد، تشکیل ائتلاف‌های ورزشی-مدنی با حضور نهادهای غیردولتی، دولت و بخش خصوصی می‌تواند به پیشبرد اهداف توسعه پایدار کمک کند. علاوه بر این، ایجاد شبکه‌های همکاری منطقه‌ای میان نهادهای مدنی کشورهای مختلف می‌تواند به انتقال تجربیات موفق و توسعه راهکارهای مشترک برای حل چالش‌های اجتماعی منجر شود.

گردشگری ورزشی از جمله ابزارهای مؤثر دیپلماسی ورزشی برای توسعه اقتصادی پایدار است که می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری، توسعه زیرساخت‌های محلی و حفاظت از منابع طبیعی کمک کند. ایران با دارا بودن جاذبه‌های طبیعی و تاریخی، ظرفیت بالقوه‌ای برای توسعه گردشگری ورزشی دارد (باقری و همکاران، ۱۳۹۶، باوفنگ و راکی^۱، ۲۰۲۴). برگزاری رویدادهای ورزشی در سطح بین‌المللی می‌تواند باعث جذب گردشگران از سراسر جهان شده و فرصت‌های شغلی جدیدی برای جوامع محلی ایجاد کند. در عین حال، رویدادهای ورزشی می‌تواند به عنوان محرک‌هایی برای بهبود زیرساخت‌ها و خدمات عمومی در مناطق میزبان عمل کنند؛ برای مثال، برگزاری مسابقات دوچرخه‌سواری در مناطق کوهستانی می‌تواند علاوه بر جذب ورزشکاران حرفه‌ای و گردشگران، به معرفی زیبایی‌های طبیعی آن منطقه و افزایش سطح آگاهی عمومی نسبت به حفاظت از محیط زیست کمک کند. پیشنهاد می‌شود که ایران از رویدادهای ورزشی به عنوان ابزاری برای تقویت برند گردشگری خود استفاده کند و برنامه‌های جامع توسعه گردشگری ورزشی را در سطح ملی تدوین نماید. همچنین ترویج مسابقات ورزشی در مناطقی که کمتر مورد توجه گردشگران قرار گرفته‌اند، می‌تواند به توزیع متوازن‌تر منافع اقتصادی در سراسر کشور کمک کند.

ظرفیت ارتقاء دیپلماسی عمومی و تقویت جایگاه ایران در سطح بین‌المللی از طریق ورزش، یکی از ابزارهای مؤثر برای بهبود وجهه کشور و افزایش تعاملات دیپلماتیک است. ورزش، به‌ویژه در سطح بین‌المللی، می‌تواند به عنوان زبان مشترکی برای ایجاد ارتباطات فرهنگی و دیپلماتیک عمل کند و تصویر مثبتی از کشور در سطح جهانی ارائه دهد (گونزالس و همکاران، ۲۰۲۲؛ پاچ، ۲۰۲۴). مشارکت در رویدادهای ورزشی جهانی و همچنین میزبانی مسابقات بین‌المللی می‌تواند به بهبود چهره ایران به عنوان کشوری فعال در عرصه دیپلماسی ورزشی منجر شود؛ به‌ویژه در مواردی که ورزشکاران ایرانی با عملکردهای برجسته خود توجه بین‌المللی را جلب می‌کنند؛ این امر می‌تواند به افزایش احترام و اعتبار بین‌المللی ایران کمک کند. پیشنهاد می‌شود که ایران از ظرفیت ورزشکاران برجسته خود به عنوان سفیران ورزشی در برنامه‌های دیپلماتیک استفاده کند و در راستای تقویت دیپلماسی عمومی، مسابقات و رویدادهای ورزشی با محوریت صلح و تعاملات فرهنگی را برگزار کند. همچنین، حضور فعال در مجامع بین‌المللی ورزشی و عضویت در نهادهای بین‌المللی مرتبط می‌تواند به ارتقاء جایگاه دیپلماسی ورزشی ایران کمک کند و در بهبود روابط بین‌المللی کشور مؤثر باشد.

ظرفیت‌های شناسایی‌شده در دیپلماسی ورزشی ایران، نشان‌دهنده تنوع و گستردگی ابعاد جامعه‌شناختی، اقتصادی و زیست‌محیطی این حوزه است. این ظرفیت‌ها، همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده، به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند و بر اساس اثرات آن‌ها بر توسعه پایدار مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. در بعد اجتماعی، ظرفیت‌هایی مانند مشارکت عمومی و مردمی، تبادل فرهنگی و اجتماعی، ترویج عدالت اجتماعی و تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی، با توافق بسیار کارشناسان و اثربخشی قابل توجه، به عنوان عوامل مؤثر در ارتقاء تعاملات اجتماعی و بهبود انسجام ملی شناخته شده‌اند (دوستی و همکاران، ۱۳۹۹). در بعد زیست‌محیطی، ظرفیت آموزش و آگاهی‌بخشی زیست‌محیطی و تقویت نهادهای مدنی به عنوان ابزارهای حیاتی در افزایش آگاهی عمومی نسبت به مسائل زیست‌محیطی و تقویت نقش

^۱ Baofeng & Ruiqi

نهادهای غیردولتی در توسعه پایدار ارزیابی شده‌اند (بخش چناری و همکاران، ۱۴۰۱). در نهایت، بعد اقتصادی شامل ظرفیت توسعه اقتصادی پایدار با گردشگری ورزشی و ارتقاء دیپلماسی عمومی است که نشان‌دهنده نقش محوری دیپلماسی ورزشی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی و بهبود جایگاه بین‌المللی ایران است (باوفنگ و راک، ۲۰۲۴؛ پاچ، ۲۰۲۴). با توجه به سطح عالی توافق و اثربخشی این ظرفیت‌ها، پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران برنامه‌هایی جامع برای توسعه این ابعاد در سطح ملی و بین‌المللی تدوین کنند؛ برای مثال، استفاده از ظرفیت‌های موجود برای ایجاد رویدادهای ورزشی بین‌المللی و تقویت همکاری میان نهادهای مدنی و دولتی، می‌تواند به افزایش اثربخشی این اقدامات کمک کند. همچنین، ترویج برنامه‌های آموزشی زیست‌محیطی و توسعه زیرساخت‌های گردشگری ورزشی، می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار منجر شود و به عنوان الگویی برای سایر کشورها عمل کند.

نتایج تحلیل کیفی ظرفیت‌های دیپلماسی ورزشی ایران، همان‌طور که در جدول ۲ ارائه شده، با استفاده از روش دلفی به صورت کمی‌سازی شده، نشان‌دهنده ارزیابی دقیق این ظرفیت‌ها در راستای توسعه پایدار است. این یافته‌ها تأکید می‌کنند که ظرفیت "تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی" و "توسعه اقتصادی پایدار از طریق گردشگری ورزشی" بیشترین میانگین تأثیر و احتمال موفقیت را دارند. این دو ظرفیت به عنوان عناصر کلیدی، نقشی برجسته در ارتقاء جایگاه ایران در سطح بین‌المللی و توسعه اقتصادی پایدار ایفا می‌کنند (باوفنگ و راک، ۲۰۲۴؛ خبری و فتاحی‌زاده، ۱۴۰۳). ظرفیت "تقویت همبستگی ملی و بین‌المللی" می‌تواند به بهبود انسجام اجتماعی در زمان‌های بحران و تقویت روابط بین‌المللی از طریق برگزاری مسابقات صلح‌محور کمک کند. همچنین "گردشگری ورزشی" با توجه به جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی ایران، پتانسیل جذب گردشگران خارجی و ایجاد فرصت‌های اقتصادی جدید را داراست. سایر ظرفیت‌ها مانند "مشارکت عمومی" و "آموزش زیست‌محیطی" نیز با میانگین بسیار، نشان‌دهنده اهمیت این ابعاد در ارتقاء آگاهی عمومی و تقویت نقش جامعه در حفاظت از محیط زیست و ایجاد عدالت اجتماعی‌اند (بخش چناری و همکاران، ۱۴۰۱؛ گونزالس و همکاران، ۲۰۲۲). برای بهره‌برداری بهتر از این ظرفیت‌ها، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های مشترک با حضور نهادهای دولتی و غیردولتی در ترویج همکاری‌های بین‌المللی و همچنین توسعه زیرساخت‌های ورزشی-گردشگری در مناطق کمتر شناخته‌شده، تدوین و اجرا شود. علاوه بر این، ایجاد کمپین‌های آموزشی در رویدادهای ورزشی برای ترویج ارزش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی، می‌تواند به افزایش اثربخشی این ظرفیت‌ها در سطح ملی و بین‌المللی کمک کند. برنامه‌های آموزشی زیست‌محیطی می‌توانند با هدف آگاهی‌سازی عمومی به‌ویژه در نسل جوان، طراحی شوند تا اهمیت حفاظت از منابع طبیعی و کاهش اثرات منفی زیست‌محیطی برجسته شود. بهره‌گیری از ابزارهای نوین مانند رسانه‌های اجتماعی و بازی‌های آموزشی دیجیتال، می‌تواند به جذاب‌تر شدن این آموزش‌ها کمک کرده و مشارکت گسترده‌تری را در جامعه به دنبال داشته باشد. همچنین، تأکید بر نقش ورزشکاران به‌عنوان سفیران محیط زیست می‌تواند الهام‌بخش و اثرگذار در تغییر رفتارهای زیست‌محیطی باشد.

مدل هرمی دیپلماسی ورزشی ایران با رویکرد توسعه پایدار، به‌طور مشخص دو گروه اصلی را شامل می‌شود: ظرفیت‌های عمومی و اجتماعی در بخش پایه هرم و ظرفیت‌های استراتژیک و تخصصی در رأس هرم. این تقسیم‌بندی نشان می‌دهد که برای ایجاد یک ساختار دیپلماتیک پایدار، باید ابتدا پایه‌های اجتماعی و فرهنگی تقویت شده و سپس با تمرکز بر ظرفیت‌های استراتژیک، جایگاه بین‌المللی کشور بهبود یابد (گونزالس و همکاران، ۲۰۲۳). ظرفیت‌های پایه‌ای شامل مشارکت عمومی، تبادل فرهنگی، ترویج عدالت اجتماعی و تقویت همبستگی ملی بر مبنای تعاملات اجتماعی و ایجاد انسجام داخلی طراحی شده‌اند و هدف آن‌ها فراهم‌سازی بستری مناسب برای رشد تعاملات اجتماعی در سطوح مختلف جامعه است. از سوی دیگر، ظرفیت‌های استراتژیک مانند آموزش زیست‌محیطی، توسعه گردشگری ورزشی و ارتقاء دیپلماسی عمومی، بر تقویت تعاملات بین‌المللی و ارتقای جایگاه ایران در عرصه جهانی تمرکز دارند (بخش چناری و همکاران، ۱۴۰۱؛ پاچ، ۲۰۲۴). این مدل هرمی به خوبی اهمیت تعادل میان این دو گروه ظرفیت را نشان می‌دهد، به‌طوری که به کارگیری هم‌افزایانه آن‌ها می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار منجر شود. به عنوان یک پیشنهاد عملی، توسعه برنامه‌های جامع برای تقویت پایه‌های اجتماعی در سطح ملی، همراه با ایجاد راهبردهای تخصصی برای ارتقای دیپلماسی عمومی و اقتصادی، می‌تواند منجر به ایجاد ساختاری منسجم و کارآمد در دیپلماسی ورزشی شود.

همچنین از آنجا که ظرفیت‌های عمومی و اجتماعی شامل تعاملات مردمی، تبادلات فرهنگی و تقویت نهادهای مدنی‌اند، این ظرفیت‌ها می‌توانند به عنوان مبنای موفقیت ظرفیت‌های استراتژیک در رأس هرم عمل کنند. به‌طور خاص، برنامه‌ریزی برای مشارکت بیشتر نهادهای مدنی و سازمان‌های غیردولتی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی، می‌تواند بستر مناسب‌تری برای توسعه گردشگری ورزشی و ترویج آگاهی زیست‌محیطی فراهم آورد (دوستی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستی و همکاران، ۱۴۰۳؛ برای مثال، ایجاد کمپین‌های مشارکتی میان نهادهای

مدنی و دولت با محوریت موضوعات زیست‌محیطی در حاشیه مسابقات ورزشی بین‌المللی، می‌تواند به افزایش اثربخشی این ظرفیت‌ها در زمینه توسعه پایدار منجر شود. علاوه بر این، ارتقاء تعاملات فرهنگی با سایر کشورها با برگزاری رویدادهای مشترک، بهبود تصویر عمومی ایران در سطح جهانی را به دنبال خواهد داشت. در نهایت، پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران از این مدل هرمی برای تدوین استراتژی‌های منسجم و هم‌راستا در راستای تقویت دیپلماسی ورزشی استفاده کنند و برنامه‌هایی را که در آن تمام ظرفیت‌ها به صورت متوازن و هم‌افزا به کار گرفته می‌شوند، در دستور کار قرار دهند.

چالش‌های اجرایی دیپلماسی ورزشی در ایران شامل ضعف زیرساخت‌های گردشگری ورزشی، نبود هماهنگی بین نهادها، محدودیت‌های مالی و تحریم‌های بین‌المللی است. برای غلبه بر این چالش‌ها، پیشنهاد می‌شود با سرمایه‌گذاری مشترک دولت و بخش خصوصی زیرساخت‌ها توسعه یابد، کارگروه ملی دیپلماسی ورزشی برای هماهنگی بین نهادها تشکیل شود، حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد برای گسترش تعاملات ورزشی تقویت گردد و از رویدادهای ورزشی به عنوان ابزاری برای ارتقای دیپلماسی عمومی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی استفاده شود.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که دیپلماسی ورزشی ایران می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در راستای توسعه پایدار کشور عمل کند. مدل هرمی ارائه‌شده، با تقسیم‌بندی ظرفیت‌ها به دو دسته اصلی اجتماعی و استراتژیک، نشان‌دهنده اهمیت هماهنگی و استفاده هم‌افزایانه از این ظرفیت‌ها در جهت دستیابی به اهداف کلان توسعه پایدار است. ظرفیت‌های اجتماعی شامل مشارکت عمومی، تبادل فرهنگی و تقویت نهادهای مدنی، پایه‌های اساسی برای ایجاد انسجام داخلی و افزایش تعاملات اجتماعی را فراهم می‌آورند. در مقابل، ظرفیت‌های استراتژیک نظیر توسعه گردشگری ورزشی و ارتقاء دیپلماسی عمومی، بر تقویت روابط بین‌المللی و بهبود وجهه ایران در سطح جهانی تمرکز دارند. به‌کارگیری این ظرفیت‌ها به‌صورت هم‌راستا و هدفمند می‌تواند به بهبود تعاملات دیپلماتیک، کاهش نابرابری‌های اجتماعی و تقویت همبستگی ملی منجر شود؛ در نتیجه، توصیه می‌شود که سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیران، این مدل هرمی را به عنوان چارچوبی برای تدوین استراتژی‌های کلان در زمینه دیپلماسی ورزشی و توسعه پایدار در نظر بگیرند و با توسعه برنامه‌های جامع، به تحقق اهداف اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی کشور کمک کنند.

این مطالعه دارای دو محدودیت اصلی است: اول؛ تمرکز بر دیدگاه‌های متخصصان داخلی که ممکن است جامعیت تحلیل را کاهش داده باشد. پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی از نظرات متخصصان بین‌المللی استفاده شود تا دیدگاه‌های متنوع‌تری در زمینه اثرات دیپلماسی ورزشی بر توسعه پایدار به دست آید؛ دوم، محدود بودن حوزه‌های بررسی ظرفیت‌های شناخته‌شده دیپلماسی ورزشی است که ممکن است برخی عوامل مهم دیگر مانند تأثیر رسانه‌ها را نادیده گرفته باشد. توصیه می‌شود تحقیقات آینده به شناسایی و تحلیل عوامل اضافی بپردازند تا دیدگاهی کامل‌تر در این حوزه فراهم شود.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله مراتب سپاس و قدردانی خود را از تمام استادان، همکاران و صاحب‌نظرانی که با راهنمایی‌ها و حمایت‌های علمی خود در پیشبرد این پژوهش نقش داشته‌اند، اعلام می‌دارم.

References

- Abdi, K., Talebpour, M., Fullerton, J., Ranjkesh, M. J., & Jabbari Nooghabi, H. (2018). Converting sports diplomacy to diplomatic outcomes: Introducing a sports diplomacy model. *International area studies review*, 21(4), 365-381. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/۲۲۳۳۸۶۵۹۱۸۸۰.۸۰۵۸/۱۰.۱۱۷۷> (in Persian)
- Abotalebi, M., & Salimi, M. (2024). The role of health promotion management in sustainable development in Iran: A social constructivism model with a grounded theory approach. *Sociological Studies in Sport*, 2(4), 207-225. <https://sanad.iau.ir/fa/Article/904511> (in Persian)
- Bagheri, Y., Shariati Feizabadi, M., & Nazarian, A. (2016). Interpretative Structural Modeling (ISM) of Sport Diplomacy Components. *Sport Management Journal*, 8(5), 797-821. https://jsm.ut.ac.ir/article_60248_en.html?lang=en (in Persian)
- Bakhshi Chenari, A. R., Goodarzi, M., Sajjadi, S. N., & Jalali Farahani, M. (2023). Identifying the tools of sports diplomacy to advance the political goals of the Islamic Republic of Iran. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 19(37), 86-65. https://msb.journals.umz.ac.ir/article_3173_en.html (in Persian)

- Baofeng, L., & Ruiqi, W. (2024). Research and Enlightenment of Brazil's Diversified Sports Diplomacy Strategy. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/19580>
- Besson, F., & Duc, T. (2021). The impact of sports diplomacy on international relations and cultural convergence. *International Journal of Sports Science and Management*, 21(3), 245-260. <https://www.amazon.com/Beyond-Bilateralism-Responsibility-Non-bilateral-Obligations/dp/1035333279>
- Brooks III, J. I. (2017). The definition of sociology and the sociology of definition: Durkheim's Rules of Sociological Method and high school philosophy in France. In *Emile Durkheim* (pp. 27-55). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315256627-2/definition-sociology-sociology-definition-durkheim-rules-sociological-method-high-school-philosophy-france-john-brooks-iii>
- Dousti, A., Saboonchi, R., & Shariati Feizabadi, M. (2019). Sport behind public diplomacy; Functional components of sport diplomacy in Iran. *Journal of World Sociopolitical Studies*, 3(2), 379-407. https://wsps.ut.ac.ir/article_75053.html (in Persian)
- Ettinger, A. (2023). Saudi Arabia, sports diplomacy and authoritarian capitalism in world politics. *International journal of sport policy and politics*, 15(3), 531-547. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19406940.2023.2206402>
- Firouzy, H., Goodarzi, M., & Moshkelgoshah, E. (2024). Strategic positioning of sports diplomacy capacities for sustainable development. *Journal of New Studies in Sport Management*, Ready to publish. https://jnssm.uk.ac.ir/article_4492.html (in Persian)
- Gong, X., & Chang, L. (2024). Student leadership qualities through academic sports diplomacy and qualities. *Journal of Education and Educational Research*, 8(3), 1-11. <https://journal.unnes.ac.id/journals/ajpesh/article/view/۱۰۲۷>
- Gonzalez, A., Ramirez, J., & Lopez, M. (2022). Sports diplomacy as a tool for peace and economic cooperation. *Journal of Diplomacy Studies*, 18(2), 134-150. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/۹۷۸۱۰۰۳۲۲۰۰۳/۱۰.۱۲۰۱/sustainable-development-americas-william-colglazier-hassan-vafai-kevin-lansey-molli-bryson>
- Häder, M. (2009). *Delphi-Befragungen: Ein Arbeitsbuch*. Springer-Verlag. [https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=۷QogBAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA۰&dq=H%C۰%۲A%der,+M.+\(%۲۰۰۹\).+Delphi-Befragungen:+Ein+Arbeitsbuch.+Springer-Verlag.&ots=UwVcV۱VNJ&sig=bOAve۲DeL۰ZsXAs۰ggLH-OcPsJU](https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=۷QogBAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA۰&dq=H%C۰%۲A%der,+M.+(%۲۰۰۹).+Delphi-Befragungen:+Ein+Arbeitsbuch.+Springer-Verlag.&ots=UwVcV۱VNJ&sig=bOAve۲DeL۰ZsXAs۰ggLH-OcPsJU)
- Hlabane, B. (2010). Sociology of sports mega events: Sports diplomacy and fifa world cup; 'global peace building initiative'. *The International Journal of Sport and Society*, 1(4), 105. <https://search.proquest.com/openview/cb۴۶۰۸۴۰۶۰bd۰۰e۴۲۷۴۶cdc۷e۴۰۷c۱/۲۲?pq-origsite=gscholar&cbl=۰۰۲۹۳۸۹>
- Hussein, S. O., Nazari, R., Khalaf, N. Q., & Mirsafaei, R. (2024). The theory of social constructivism in professional clubs in Iraq. *Sociological Studies in Sport*, 3(4), 343-357. https://journals.iau.ir/article_۷۰۸۸۹۶.html (in Persian)
- Javadipour, M. and rasekh, N. (2019). The role of sport and sport diplomacy development in advancing sociocultural policies and foreign relations of the Islamic Republic of Iran. *Sport Management Journal*, 11(2), 219-234. https://jsm.ut.ac.ir/article_74355.html?lang=en (in Persian)
- Jünger, S., Payne, S. A., Brine, J., Radbruch, L., & Brearley, S. G. (2017). Guidance on Conducting and REporting DELphi Studies (CREDES) in palliative care: Recommendations based on a methodological systematic review. *Palliative medicine*, 31(8), 684-706. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/۰۲۶۹۲۱۶۳۱۷۶۹.۶۸۰/۱۰.۱۱۷۷>
- Kalatian, G., Nazari, R., & Ghajavand, K. (2024). Sociological explanation of Sepahan Sports Club fans' behavior. *Journal of Strategic Sociological Studies in Sport*, 3(12), 283-300. <https://sanad.iau.ir/Journal/۴s/Article/۱۱۰۰۹۸۸/FullText> (in Persian)
- Karimi, H., Kalate Seyfari, M., Razavi, M. H., & Ghasemi, H. (2024). Investigating the role of media power in sports diplomacy of the Islamic Republic of Iran. *Sport Management Journal*, 16(3), 35-20. https://jsm.ut.ac.ir/article_۹۷۹۸۲_۲۲۰۲۲۷۶۷۰۸۳۹۱۶۰ab۰۱۰cd۰cf۷۶cdf۲۰.pdf?lang=en (in Persian)
- Kauschke, C., Lüke, C., Dohmen, A., Haid, A., Leitingner, C., Männel, C., ... & Niederberger, M. (2023). Delphi-Studie zur Definition und Terminologie von Sprachentwicklungsstörungen. https://pure.mpg.de/pubman/faces/ViewItemOverviewPage.jsp?itemId=item_۳۰۷۱۲۷۶

- Khabiri, M., & Fattahi Zadeh, A. (2019). Sports diplomacy: Acceptance and encompassing of a political strategic concept. *Strategic Studies on Youth and Sports*, 18(43), 143-164. https://fasname.msy.gov.ir/article_301.html?lang=en (in Persian)
- Kobierecki, M. M. (2020). *Sports Diplomacy: Sports in the Diplomatic Activities of States and Non-state Actors*. Rowman & Littlefield. https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.ebay.com/itm/195686122756&ved=2ahUKEwjK1LbKz8OOAxXfK_sDHb91KbMQFnoECEIQAQ&usg=AOvVaw2cFHnoLHtJGueGc36Q7Ha6
- Kuruloglu, F. (2023). Sports diplomacy and propaganda in turkish foreign policy in the early republican period. *The International Journal of the History of Sport*, 40(2-3), 111-124. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523367.2022.2159386>
- Landeta, J. (2006). Current validity of the Delphi method in social sciences. *Technological forecasting and social change*, 73(5), 467-482. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162505001381>
- Layadi, A., Tabbani, A., & Mohamed, A. B. (2024). The contribution of sports diplomacy to achieving sustainable development: The Algerian model. *Sustainability and Sports Science Journal*, 2(3), 166-174. <https://sssj.kineticeditorial.com/index.php/sssj/article/view/sports-diplomacy-to-achieve-sustainable-development>
- Maher, N. (2024). The impact of athletic brands on Arab youth perceptions of Israel: A review of sports diplomacy in social science. *Social Empowerment Journal*, 6(1), 12-27. <https://www.ajol.info/index.php/sej/article/view/274622>
- Marpa, E. P. (2020). Navigating environmental education practices to promote environmental awareness and education. *Online Submission*, 2(1), 45-57. <https://eric.ed.gov/?id=ED607231>
- Mayring, P. (2014). *Qualitative Content Analysis: Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution*. Klagensfurt: Beltz. https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/39517/ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf
- Mayring, P., & Fenzl, T. (2019). *Qualitative Inhaltsanalyse* (pp. 633-648). Springer Fachmedien Wiesbaden. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-21308-4_42
- Mohammadi, M., Razavi, M. H., & Seifari, M. K. (2024). Designing a model of Iranian international women's sport diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 1-20. <https://link.springer.com/article/10.1057/s41254-024-00336-7> (in Persian)
- Mousavi Gargari, S. S., & Shafiee, S. (2023). Designing the model of factors affecting on promotion of sports diplomacy of Iran. *Sport Management Studies*, 14(76), 75-104. https://smrj.ssric.ac.ir/article_2325_en.html?lang=fa (in Persian)
- Mozaffari, A., & Akbar, A. (2024). Heritage diplomacy and soft power competition between Iran and Turkey: competing claims over Rumi and Nowruz. *International Journal of Cultural Policy*, 30(5), 597-614. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10286632.2023.2241872> (in Persian)
- Murray, S. (2018). *Sports Diplomacy: Origins, Theory and Practice*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781351126960/sports-diplomacy-stuart-murray>
- Niederberger, M., & Renn, O. (2018). *Das Gruppendelphi-Verfahren*. Springer Fachmedien Wiesbaden. Springer. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-658-18755-2.pdf>
- Okoli, C., & Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & management*, 42(1), 15-29. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378720603001794>
- Pack, S. M. (2024). Nation branding and sports diplomacy: Country image games in times of change. *Journal of Sport Management*, 1(aop), 1-2. <https://journals.humankinetics.com/view/journals/jsm/39/1/article-p70.xml>
- Pelliccia, A., Day, S., & Olivotto, I. (2023). Leisure-time and competitive sport participation: a changing paradigm for HCM patients. *European Journal of Preventive Cardiology*, 30(6), 488-495. <https://academic.oup.com/eurjpc/article-abstract/30/6/488/6987220>
- Postlethwaite, V., Jenkin, C., & Sherry, E. (2023). Sport diplomacy: an integrative review. *Sport Management Review*, 26(3), 361-382. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14413523.2022.2071054>
- Postlethwaite, V., Jenkin, C., Girginov, V., & Sherry, E. (2024). *Sports Diplomacy and Sports Development*. Routledge. <https://api.taylorfrancis.com/content/entry-versions/download?identifierName=doi&identifierValue=10.4324/9780367766924-RESS85-1&type=webpdf>

- Samimi, S., Nazari, R., Tabesh, S., & Nadi, M. A. (2023). Developing a strategic thinking-based model for human resource management in Iranian sports. *Sociological Studies in Sport*, 2(3), 198-214. <https://sanad.iau.ir/Journal/4s/Article/904586/FullText> (in Persian)
- Shahvali kohshouri, J. (2021). A selection of the sports field type: Analysis of options of positions in the Ministry of Sports and Youth with the Mactor method. *Sport Management Studies*, 13(67), 317-350. https://smrj.ssric.ac.ir/article_2824_en.html?lang=en (in Persian)
- Simon Rofo, J. (2021). Sport diplomacy and sport for development SfD: A discourse of challenges and opportunity. *Journal of Global Sport Management*, 1-16. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/24704067.2021.2010024>
- Skulmoski, G. J., Hartman, F. T., & Krahm, J. (2007). The Delphi method for graduate research. *Journal of Information Technology Education: Research*, 6(1), 1-21. <https://www.learntechlib.org/d/111405/>
- Søyland, H. S. (2020). *Qatar's Sports Strategy: A Case of Sports Diplomacy or Sportswashing?* (Master's thesis). <https://search.proquest.com/openview/84b5eb52a812196c8f1a53960a6456d6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2026366&diss=y>
- Søyland, H. S., & Moriconi, M. (2022). Qatar's multi-actors sports strategy: Diplomacy, critics and legitimisation. *International Area Studies Review*, 25(4), 354-374. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/22338659221120065>
- Taheri, A., Razavi, S. M. H., Amirnejad, S., & Doosti Pashakolae, M. (2023). Pathology of Iranian sports international diplomacy. *Political Sociology of Iran*, 5(11), 4992-5008. https://jou.spsiran.ir/article_157523_en.html?lang=en (in Persian)
- Weber, M. (2023). Basic sociological terms. In *Social Theory Re-Wired* (pp. 246-256). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003320609-31/basic-sociological-terms-max-weber>
- Zare, R., Shariati Feizabadi, M., & Nezhad Fasihi, F. (2024). Content analysis of sport diplomacy studies in Iran. *Cultural-Social Studies of Olympic*, 1(1), 23-43. https://www.olympic-journal.ir/article_191783.html?lang=en (in Persian)
- Zarei, M. (2024). How sports diplomacy can contribute to achieving sustainable development goals in Iran. *Journal of Environmental Policy and Planning*, 26(1), 89-104. <https://www.nature.com/articles/s41586-020-03043-4> (in Persian)